

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERGİSİ

JOURNAL OF AKSARAY UNIVERSITY FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

dergipark.gov.tr/aksarayıbd

Araştırma Makalesi • Research Article

Kripto Paranın Yasa Dışı Kullanımı ve Türkiye'nin Mücadele Süreci

The Illegal Use of Cryptocurrency and Turkey's Efforts to Combat It

Fatih Şentürk¹

¹*İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, fatih.senturk@halkbank.com.tr, Orcid ID: 0009-0002-3456-9820*

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

*Bitcoin,
Kripto para,
Bankacılık,
Suç gelirleri,
Terör,*

Makale Geçmişi:

*Geliş Tarihi: 22 Aralık 2024
Kabul Tarihi: 14 Şubat 2025*

ARTICLE INFO

Keywords

*Bitcoin,
Cryptocurrency,
Banking,
Proceeds of crime,
Terrorism,*

Article History:

*Received: 22 December 2024
Accepted: 14 February 2025*

ÖZET

Kripto paralar, son yıllarda teknolojinin sunduğu yenilikler sayesinde finansal sistemlerde önemli bir yer edinmiştir. Ancak, bu yenilikler, sadece yasal ticaret için değil, aynı zamanda yasa dışı faaliyetler için de bir araç haline gelmiştir. Anonimlik, merkezi olmayan yapı ve dijital transfer kolaylığı gibi, özellikler, kripto paraların kara para aklama, terörün finansmanı ve uyuşturucu ticareti gibi, yasa dışı işlemlerde kullanılmasına olanak tanımıştır. Bu çalışma, kripto paraların yasa dışı kullanım alanlarını incelemekte ve bu sorunlarla mücadelede öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

ABSTRACT

Cryptocurrencies have gained significant importance in financial systems in recent years, thanks to the innovations offered by technology. However, these innovations have become tools not only for legitimate trade but also for illegal activities. Features such as anonymity, decentralized structure, and ease of digital transfer have enabled cryptocurrencies to be used in illegal operations, including money laundering, terrorism financing, and drug trafficking. This study aims to examine the illicit use of cryptocurrencies and to propose solutions to address these issues. In the conclusion part, an evaluation was made in line with the findings obtained as a result of the research conducted.

Küreselleşme ve dijitalleşme çağında finansal sistemler, teknolojik gelişmelerle birlikte hızlı bir dönüşüm yaşamaktadır. Bu dönüşümün en dikkat çekici unsurlarından biri, geleneksel finansal sistemlerin sınırlarını aşarak ekonomik faaliyetlerin merkezine yerleşen dijital ve kripto para birimleridir. Blockchain teknolojisinin sunduğu yenilikler, merkeziyetsizlik ilkesi ve kullanıcıya sağladığı anonimlik, kripto para birimlerini cazip hale getiren başlıca özellikler arasında yer almıştır. Ancak bu özellikler, sadece yasal ticari faaliyetlerde değil, aynı zamanda yasa dışı eylemlerde de kullanılabilirliğin önünü açmıştır. Özellikle kripto paraların anonimliği, suç gelirlerinin aklanması, kara para transferleri ve terörizmin finansmanı gibi ulusal ve uluslararası güvenlik sorunlarında kritik bir risk faktörü haline gelmiştir (Usta, 2018, s. 8).

Terörizm, modern dünyada devletlerin güvenlik ve istikrarını tehdit eden en önemli sorunlardan biridir. Terör örgütlerinin varlığını sürdürmesi ve operasyonlarını gerçekleştirebilmesi, büyük ölçüde finansal kaynaklara bağlıdır. Geleneksel finansal araçların izlenebilirliği, ulusal ve uluslararası düzeyde terör finansmanıya mücadelede önemli bir avantaj sağlarken, kripto

paraların sunduğu izlenemezlik ve merkeziyetsizlik özellikleri, bu mücadeleyi daha karmaşık hale getirmiştir. Kripto paralar, geleneksel bankacılık sistemine bağımlı olmayan yapıları sayesinde terör örgütlerine, finansal hareketlerini gizleyerek kaynak sağlamada benzersiz bir fırsat sunmaktadır. Bu durum, uluslararası hukuk ve düzenleyici mekanizmalar açısından ciddi bir boşluk oluşturmaktadır.

Kripto paraların terörizmin finansmanında kullanımı, özellikle anonimlik sağlayan yapılarıyla dikkat çekmektedir. Örneğin, bir terör örgütü, destekçilerinden kripto para yoluyla bağış toplayabilir veya yasa dışı faaliyetlerden elde ettiği geliri blockchain tabanlı işlemlerle aklayarak izlenemez hale getirebilir. Bu süreçte, kripto para cüzdanlarının global erişilebilirliği, işlemlerin coğrafi sınır tanınamaması ve denetim mekanizmalarından bağımsız hareket edebilme kapasitesi, terör örgütlerinin faaliyetlerini kolaylaştıran faktörler arasında yer almaktadır (Kesebir ve Günceler, 2019, s. 607). Ayrıca, dark web üzerindeki kara pazarlar, kripto paraların yasa dışı silah, patlayıcı ve diğer lojistik desteklerin temininde etkin bir araç olarak kullanılmasına zemin hazırlamaktadır.

Türkiye gibi terörle mücadelede hassas bir konuma sahip ülkelerde, kripto paraların yasa dışı faaliyetlerde kullanımını önlemek ve bu tür faaliyetlerin finansmanını durdurmak için etkin düzenlemelerin ve denetim mekanizmalarının oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Türkiye, son yıllarda kripto para düzenlemelerine yönelik çeşitli adımlar atmış; finansal denetim araçlarını güçlendirmek ve yasa dışı finansmanın önüne geçmek amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde iş birlikleri geliştirmiştir. Ancak, terörizmin finansmanıyla mücadelede karşılaşılan zorluklar, yalnızca yasal düzenlemelerle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda teknolojik takip sistemleri, kamu farkındalığı ve finansal kurumların etkin katılımını da gerektirmektedir.

Bu makale, Türkiye'nin kripto paraların terörizmin finansmanında kullanılmasını önlemeye yönelik politikalarını, düzenleyici çerçevesini ve uyguladığı denetim mekanizmalarını kapsamlı bir şekilde ele almayı hedeflemektedir. Çalışmada, terör örgütlerinin kripto para kullanımına dair küresel eğilimler incelenerek, bu bağlamda Türkiye'nin geliştirdiği stratejiler ve çözüm önerileri uluslararası standartlar ışığında değerlendirilmiştir.

1. PARA KAVRAMI

1.1. Paranın Bulunması ve Tarihsel Süreçte Meydana Gelen Değişimi

Tarih boyunca uygarlıkların ekonomik ve sosyal yapılarını şekillendiren en temel unsurlardan biri olan para, güç, egemenlik ve otoritenin sembolü olarak dünya tarihine yön vermiştir. Uğruna savaşların çıktığı, medeniyetlerin yükselişine ve çöküşüne tanıklık eden para, yalnızca ekonomik bir değer değil, aynı zamanda toplumların kaderini belirleyen bir araç olarak varlığını sürdürmüştür. Öyle ki, kimi zaman ülkelerin sınırlarını çizen, kimi zaman ise onları tarih sahnesinden silen bu araç, insanlık tarihinde en büyük dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Paranın icadı, medeniyetin beşiği olarak anılan Anadolu topraklarında, M.Ö. 7. yüzyılda Lidyalılar tarafından gerçekleştirilmiştir ve bu buluş, dünya tarihinin en önemli kilometre taşlarından biri olarak kabul edilmektedir (Güner, 2019, s. 29-38).

Paranın icadı, toplumların ekonomik alışveriş süreçlerinde köklü değişikliklere yol açmıştır. İnsanlar, mal ve hizmet satın alabilmek için daha önce ihtiyaçlara göre belirlenen ve değişim aracı olarak kullanılan farklı ürünlerle alışveriş yaparken, bu süreç para sayesinde standartlaşmış ve kolaylaşmıştır. Paranın işlevini yerine getirdiği dönemlerden önce bronz bıçaklar, Parmigiano peyniri, yüzük ve takılar, yunus dişleri, tuz ve kakao çekirdekleri gibi farklı emtialar değerli kabul edilerek ticarete kullanılmıştır. Bu süreç, altın ve gümüş gibi değerli madenlerin kullanımıyla devam etmiş, nihayetinde kâğıdın para olarak kullanılmasına kadar uzanmıştır (Seyidoğlu, 1999, s. 462).

Bu tarihi süreç, yalnızca ekonomik ilişkilerin değişmesini değil, aynı zamanda toplumların sosyo-kültürel yapılarının, coğrafyaların ve hatta politik sınırların yeniden şekillenmesini de beraberinde getirmiştir. Paranın evrimi, ticaretin gelişmesine, ticari ağların genişlemesine ve medeniyetler arasında daha güçlü etkileşimlerin kurulmasına olanak tanımıştır. Ancak bu dönüşüm, aynı zamanda savaşlar, ekonomik rekabetler ve toplumsal eşitsizlikler gibi çeşitli zorlukları da beraberinde getirmiştir.

Bugün, paranın dönüşümü devam etmekte ve teknolojik gelişmelerle birlikte dijitalleşen bir dünyada yeni bir boyut kazanmaktadır. Kripto para birimleri gibi dijital değerler, geleneksel para anlayışını kökten değiştirerek, finansal sistemlerin ve küresel ekonomik dengelerin yeniden tanımlanmasına zemin hazırlamaktadır. Paranın tarihsel evrimi, yalnızca geçmişin bir anlatısı değil, aynı zamanda bugünkü finansal dinamiklerin anlaşılmasında kritik bir yol göstericidir. Bu bağlamda, para

kavramının tarih boyunca değişen işlevleri ve günümüz teknolojileriyle kazandığı yeni boyutlar, ekonomik, sosyal ve politik alanlarda geniş bir tartışma alanı yaratmaktadır.

1.2. Para ve Ticari Hayattaki Dönüşümü

Paranın tarih sahnesine çıkışı, ticaretin temel dinamiklerini değiştirerek insanlık tarihinin ekonomik yapısına yeni bir yön vermiştir. Trampa yöntemiyle, yani malın başka bir mal ile değiştirilmesi esasına dayalı ticaret, paranın kullanımıyla son bulmuş ve mal ile hizmetlerin değişiminde ortak bir değer standardı oluşturulmuştur. Bu dönüşüm, ticari faaliyetlerin daha düzenli ve standart bir yapıya kavuşmasını sağlarken, para artık mal veya hizmetin satın alınması ve satılması süreçlerinde bir değişim aracı ve ölçü birimi olarak işlev görmeye başlamıştır (Ünsal, 2018, s. 473).

Tarih boyunca, para çeşitli işlevleri yerine getirerek ticari ve ekonomik hayatta birçok sorunu çözmüştür. Paranın işlevleri, genel anlamda şu şekilde özetlenebilir:

- Değişim aracı: Mal ve hizmetlerin takas edilmesinde bir araç olarak kullanılmıştır.
- Ölçü birimi: Ekonomik değerlerin belirlenmesinde bir standart oluşturmuştur.
- Tasarruf aracı: Maddi bir değer olarak biriktirilmiş ve gerektiğinde kullanılmak üzere saklanmıştır.

Bu işlevleri sayesinde para, ticaretin sağlıklı, güvenilir ve tatmin edici bir şekilde gelişmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca, tasarruf edilen paranın artması, güvenli saklama ihtiyaçlarını beraberinde getirmiş ve borç verme ile alma gibi süreçlerin oluşmasını sağlamıştır. Bu durum, modern bankacılık sisteminin temellerinin atılmasına zemin hazırlamıştır (Kızılkaya, 2016, s. 13).

1.3. Kâğıt Paranın Gelişimi ve Kullanımı

Kıymetli metallerin ticarete kullanımının yol açtığı taşıma ve güvenlik zorlukları, kâğıt paranın geliştirilmesine neden olmuştur. Kâğıt paranın kullanımı, değerli metallerin ticaret sırasında çalınma veya kaybolma risklerini azaltmış ve ticaretin daha güvenli bir şekilde yapılmasını sağlamıştır. Tarihsel kaynaklara göre, M.Ö. 118 yılında Çin’de deri para kullanılmış, ardından M.S. 806 yılında ilk kâğıt para yine Çin’de dolaşıma girmiştir (Doğan, 2018, s. 228-229). Kâğıt paranın Avrupa ve Amerika kıtalarındaki kullanımı ise 17. yüzyılın sonlarında başlamıştır. 1690’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde Massachusetts Hükümeti tarafından basılan ilk kâğıt paralar, daha sonra İngiltere’de kuyumcular tarafından dolaşıma sokulmuş ve 1694 yılında İngiliz Merkez Bankası’nın kurulmasıyla birlikte yaygınlaşmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu’nda kâğıt para, ilk olarak “Kaime-i Nakdiye-i Mutebere” adı verilen hazine bonoları ile ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet dönemi Türkiye’sinde ise matbaa olanaklarının yetersizliği nedeniyle ilk kâğıt paralar Londra’da basılmıştır. Bu kâğıt paraların üzerindeki yazılar Eski Türkçe ve Fransızca olarak hazırlanmıştır. Türkiye’de basılan ilk yerel kâğıt paralar ise 100 liralık kâğıt paralar olup, matbaa olanaklarının gelişmesiyle birlikte yerel üretime geçilmiştir (Uras, 2017).

1.4. Paranın Değişen Dinamikleri ve Önemi

Paranın tarihsel evrimi, ekonomik sistemlerin gelişiminde ve toplumların sosyal yapılarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. İlk başlarda kullanılan takas yöntemi, ticaretteki karmaşıklıklar nedeniyle yerini standart bir ölçü birimi olan paraya bırakmıştır. Paranın kullanımı, ticari faaliyetleri kolaylaştırmış ve bu faaliyetlerin uluslararası boyutlara ulaşmasını sağlamıştır. Ancak paranın türü ve niteliği, tarihsel süreç boyunca ihtiyaçlara bağlı olarak değişmiştir (Güner 2019).

Kâğıt paranın ortaya çıkışı, ticarete güvenlik ve taşıma kolaylığı sağlamış; modern bankacılığın temellerinin atılmasına olanak tanımıştır. Günümüzde ise dijitalleşme süreci, para kavramını yeniden tanımlayarak kripto para birimleri gibi yeni finansal araçların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu dönüşüm, finansal sistemlerin daha da evrimleşmesini ve küresel ekonomik dengelerin yeniden şekillenmesini beraberinde getirmiştir (Fidan, Dilek ve Esev 2019).

1.5. Para Türlerinin Gelişimi

Paranın tarihsel yolculuğunda, ticaret ve ekonomik faaliyetlerde kullanılan araçlar çeşitlilik göstermiştir. Günümüzde kullanılan ya da tedavülden kalkmış para türleri şunlardır (Coskun ve Yıldırım, 2023):

1. Emtia Paralar: Takas ekonomisi, değişim aracı olarak kullanılan malların cins ve miktar açısından farklılık göstermesi nedeniyle birtakım zorluklar ortaya çıkarmıştır. Özellikle malların değer tespitinde yaşanan belirsizlikler ve anlaşmazlıklar ticari faaliyetleri olumsuz etkilemiştir. Örneğin, Çin’de bıçak, İtalya’da öküz, Amerika’da hayvan derisi ve tütün gibi farklı ürünlerin değişim aracı olarak kullanılması, bu tür sıkıntılara örnek teşkil etmektedir. Takas yönteminin bu tür eksiklikleri, ticarete daha işlevsel bir değişim aracının gerekliliğini doğurmuştur (Doğan, 2018, s. 228-229). Bu bağlamda, para kavramı ortaya çıkmış ve kullanılmaya başlanmıştır.

2. Temsili Paralar: Temsili paralar, belirli bir satın alma gücünü temsil eden finansal araçlardır. Madeni paraların ağırlığı ve güvenli bir şekilde muhafaza edilme gereksinimi, tasarruf sahiplerini birikimlerini bankerler aracılığıyla saklamaya yönlendirmiştir. Ancak, bu birikimlerin emanet edilmesi sürecinde güvence sağlanması ve işlemlerin kayıt altına alınması zorunlu hale gelmiştir. Bu bağlamda, değerli madenleri teslim alan bankerler, karşılığında "banker notları" olarak adlandırılan belgeleri tasarruf sahiplerine vermeye başlamışlardır. Zamanla, bu notların talep üzerine altın veya gümüşe çevrilebilmesi, söz konusu uygulamanın yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır (Güner, 2019, s. 9).

Temsili paranın ilk örnekleri, 7. yüzyılda Çin’de Tang Hanedanı dönemine dayanmaktadır. Değerli madenleri yanlarında taşımak istemeyen tüccarlar, varlıklarını güvenilir kişilere emanet ederek karşılığında yazılı senetler almışlardır (Eğilmez, 2018). Benzer bir uygulama, 17. yüzyıl İngiltere’inde de görülmüştür. Londralı tüccarların altınlarına dönemin kralı tarafından el konulması üzerine, tüccarlar altınlarını "Goldsmith" olarak bilinen sarraflara teslim ederek karşılığında belge almışlardır. Bu belgelerin ticari işlemlerde kullanılması, Avrupa’daki ilk kâğıt para sisteminin temelini oluşturmuştur (Parasız, 2009).

3. Kâğıt Paralar: Kâğıt para, aynı zamanda "itibari para" olarak da tanımlanmaktadır. Modern ekonomilerde kullanılan ve değeri tamamen devlet otoritesine dayanan finansal araçlardır. Bu tür paraların değeri, altın veya gümüş gibi kıymetli madenlerden kaynaklanmamakta, aksine hükümetlerin kâğıt parayı yasal ödeme aracı olarak kabul etmesi ve toplumun bunu benimsemesiyle oluşmaktadır. Mal paraların içsel bir değeri bulunurken, itibari paraların böyle bir özelliği yoktur (Ünsal, 2017, s. 569). Dolayısıyla itibari paraların herhangi bir altın veya gümüş karşılığı da bulunmamaktadır. Yalnızca bir kâğıt parçası niteliğinde olan bu paraların kullanımı, devlet otoritesinin bu kâğıtları yasal ödeme aracı olarak ilan etmesine ve vatandaşların bu durumu kabul etmesine dayanmaktadır (Akdiş, 2001, s. 9-10). Devletler tarafından yetkilendirilen makamlarca ihraç edilen ve karşılığında herhangi bir kıymetli maden taahhüdü bulunmayan bu paralar, kâğıt para olarak adlandırılmaktadır. Altın veya gümüş karşılığı olmaması nedeniyle, kâğıt paraların üretim maliyeti yalnızca kâğıt ve darphane masraflarıyla sınırlıdır. Değeri ise üzerinde yazılı olan nominal değerden ibarettir (Güner, 2019).

Bu yönüyle, temsili paralar ve kâğıt paralar benzer bir ihtiyaçtan doğmuş olup aynı amaca hizmet etmektedir. Ancak aralarındaki temel fark, bir karşılığa endekslenip endekslenmemeleridir. Temsili paralar genellikle altın veya gümüş gibi kıymetli madenlere dayalıyken, kâğıt paralar herhangi bir maddi karşılığa sahip olmaksızın tamamen itibari değer taşımaktadır.

4. Dijital Paralar: Teknolojinin tarihsel süreç içerisindeki gelişimi, yeniliklerin hız kazanmasına ve bu yeniliklere hızla uyum sağlayan toplumlarda yeni gelişim alanlarının doğmasına neden olmuştur. Bu durum, yeniliklere yönelik talebin artmasını sağlamış ve teknolojik gelişmeler ile yenilikler arasındaki karşılıklı etkileşim, ivmelenerek ilerlemiştir. Bu sürecin çeşitli alanlara yansımaları gözlemlenmiş olup, bankacılık sektörünün dijitalleşmesi de bu dönüşümün önemli bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Bankacılık sisteminin dijitalleşmesi, internet kullanımının yaygınlaşması, erişimin kolaylaşması, akıllı cihazların toplum genelinde benimsenmesi ve bankalar arasındaki rekabetin artması gibi faktörlerle hızlanmıştır. Bu bağlamda, ödeme yöntemleri de dönüşüme uğramış ve elektronik para kavramı ortaya çıkmıştır (Yüksel, 2015, s. 176).

Elektronik para ve dijital finansal işlemler, bireyler ve kurumlar açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Para transferleri ve ticaretin dijital ortamda gerçekleştirilmesi, zaman, mekân ve maliyet açısından büyük kolaylıklar sağlamaktadır. İşlemlerin istenilen zaman ve mekânda gerçekleştirilebilmesi, süreçlerin hız kazanması ve güvenlik unsurlarının artırılması, dijital finansal hizmetlerin cazibesini artırmaktadır (Şenbayram, 2019, s. 72-73). Elektronik para (e-para), nakit paraya alternatif olarak geliştirilmiş olup, merkezi bir otorite tarafından denetlenen bir para birimidir. Elektronik paranın en temel özelliklerinden biri, nakit paranın dijitalleştirilmiş bir versiyonu olmasıdır (Chida, Mambo vd., 2001, s. 135).

5. Kripto Paralar: Elektronik para kavramı, ilk olarak David Chaum tarafından 1994 yılında geliştirilen e-Cash ile somut bir form kazanmıştır. Ancak Chaum bu konsepti daha önce, 1983 yılında yayımladığı "Blind Signatures for Untraceable Payments" adlı çalışmasında teorik olarak ortaya koymuştur (Chaum, 1983, s. 199-203). E-Cash’in ardından, 1996 yılında Douglas Jackson ve Barry Downey tarafından E-Gold, 1998 yılında Nick Szabo tarafından Bit Gold ve Wei Dai tarafından B-Money, 2002 yılında ise Adam Back tarafından HashCash geliştirilmiştir (Back, 2002, s. 1-10). Bu süreç, günümüzde oldukça yaygın ve etkili olan Bitcoin’in 2008 yılında tanıtılmasıyla önemli bir dönüm noktasına ulaşmıştır. Bitcoin’in temelinde yer alan şifreleme teknikleri nedeniyle, bu tür dijital varlıklar "kripto para" olarak adlandırılmaktadır.

Her ne kadar sanal para kavramı Bitcoin ile başlamamış olsa da günümüzde sahip olduğu popülerliği büyük ölçüde Bitcoin sayesinde kazanmıştır. Bitcoin’e yönelik ilginin artışı, finans sektöründe de dikkat çekmiş ve kripto paraların bir yatırım aracı

olup olamayacağı yönünde tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmalar sürerken, farklı sanal paraların ortaya çıkışı, sektöre olan ilginin artmasına ve kripto paraların değerlerinde kayda değer yükselişler yaşanmasına neden olmuştur. Kripto para birimlerinin değer kazanması, mevcut ve potansiyel yatırımcılar için cazip bir alan oluşturmuş, bunun sonucunda günlük işlem hacmi milyar dolar seviyelerine ulaşmıştır.

2. KRIPTO PARA KAVRAMI

Kripto para, dijital veya sanal para birimlerini ifade eden genel bir terimdir. Fiziksel olarak var olmayan bu para birimleri, kendine özgü algoritmalarla oluşturulmuş ve sanal ortamda varlık bulan veri bütünüdür (Arıkan vd., 2021, s. 84). Kripto paraların kısa sürede küresel ölçekte yaygınlaşmasının temel nedenlerinden biri, merkeziyetçi bir yapıya dayanmamalarıdır. Geleneksel para birimlerinin aksine, kripto paralar bir hükümet, devlet veya merkezi bir otorite tarafından denetlenmemekte ve yönetilmemektedir. Bunun yerine, tamamen dijital bir sistem üzerinden, kullanıcılar arasında eşler arası (P2P) bir ödeme mekanizması olarak işlev görmektedir (Özkan, 2018, s. 78).

Kripto para birimleri, kendine has yazılımlar ve kriptografi (şifreleme) yöntemleri aracılığıyla çalışır. Bu sistem, internet altyapısı üzerinde kurulu bir blok zinciri (blockchain) teknolojisine dayanır ve işlemler, belirli kurallar çerçevesinde dijital ortamda işlenir. Kripto paralar fiziksel olarak elde tutulamamakla birlikte, geleneksel para birimlerine dönüştürülebilmektedir. Bunun yanı sıra, değerleri herhangi bir merkezi otorite tarafından belirlenmez; arz ve talep dinamikleri, bu para birimlerinin fiyatını piyasa koşullarına göre şekillendirir (Güdelci, 2020, s. 239).

Tablo 1: Piyasa Değerine Göre En Güçlü Kripto Para Birimleri

Sıra	Kripto Para Birimi	Fiyat (Dolar) / Piyasa Değeri (Dolar) Milyar Dolar
1	Bitcoin (BTC)	96.316,07 / 1.907,94
2	Ethereum (ETH)	2.622,11 / 316.000
3	Tether (USDT)	1 / 141.75
4	XRP (XRP)	2.42 / 139.54
5	SOLANA (SOL)	196.08 / 95.66
6	BNB	614.88 / 87.61
7	USD (USDC)	1 / 56.21
8	Dogecoin (DOGE)	0.2519 / 37.29
9	Cardano (ADA)	0.6962 / 24.51
10	TRON (TRX)	0.2308 / 19.86

Kaynak: <https://crypto.com/price/tr> (E.T 08.02.2025)

2.1. Kripto Para Sisteminin Çalışma Prensipleri

Kripto para işlemleri, kullanıcılar arasında yapılan transferlerin bir veri tabanında kaydedilmesiyle gerçekleştirilir. Her kullanıcının, işlem yapabilmek için rakam ve harflerden oluşan benzersiz bir cüzdan adresi bulunur. Bu cüzdanlar, fiziksel, yazılım veya donanım tabanlı araçlarla oluşturulabilir ve bu araçlar, kripto para transferlerini mümkün kılar. Halka açık anahtarlar, kullanıcılara ödeme almak için gereken adresleri sağlarken, özel anahtarlar ise işlemleri onaylamak için kullanılır. Özel anahtarların kaybedilmesi durumunda, bu anahtarlarla bağlantılı tüm kripto paralara erişim kaybedilir ve geri alınması mümkün değildir (Nakamoto, 2008, s. 1).

Kripto para sistemlerinde onay mekanizması, bankacılık sistemindeki gibi merkezi bir otorite tarafından değil, eşler arası bilgisayar ağı üzerinden sağlanır. Bu sistem, işlemlerin geçerliliği konusunda fikir birliğine varılması esasına dayanır. Bu özellik, kripto paraların merkeziyetsiz bir yapıya sahip olmasını ve doğrudan kullanıcı kontrolüne dayanmasını sağlar. Örneğin Bitcoin ağı üzerinde gerçekleştirilen işlemler, madenciler tarafından onaylanarak blok zincirine eklenir. Bu onay süreci tamamlandığında, işlemler geri alınamaz hale gelir. Henüz onaylanmamış işlemler ise yüksek transfer ücretleri ödenerek geri çevrilebilir veya değiştirilebilir (Güdelci, 2020, s. 239).

2.2. Kripto Paraların Özellikleri

Kripto paralar, sınırlı üretim esasına dayalı bir ekonomi modeli benimsemiştir. Örneğin, Bitcoin'in toplam üretimi 21 milyon ile sınırlandırılmıştır. Bu durum, geleneksel para birimlerinin sınırsız basımından farklı olarak, enflasyonun önlenmesine yönelik bir mekanizma sunmaktadır. Kripto para sisteminin bir diğer ayırt edici özelliği, tamamen kullanıcılar tarafından kontrol edilebilen bir yapı sunmasıdır. Bu yapı, bankacılık sisteminde olduğu gibi üçüncü taraflara ihtiyaç duymadan finansal işlemleri tamamlamayı mümkün kılmaktadır (FATF, 2014).

2.3. Kripto Paraların Geleceği

Kripto para birimlerinin merkeziyetsiz yapısı, kullanıcılar arasında daha güvenli, hızlı ve düşük maliyetli bir ödeme sistemi oluşturmasına olanak tanımaktadır. Özellikle blockchain teknolojisinin sağladığı şeffaflık, işlemlerin izlenebilirliği ve güvenilirliği açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Bununla birlikte, merkezi bir otoriteye bağlı olmaması, hukuki düzenlemeler ve denetim mekanizmaları açısından da zorluklar yaratmaktadır (FATF, 2014).

Kripto paraların gelecekte daha geniş bir kullanım alanına sahip olacağı öngörülmektedir. Günümüzde Bitcoin gibi popüler kripto para birimlerinin yanı sıra, Ethereum ve diğer altcoinler de finansal sistemde önemli bir yer edinmiştir. Kripto paralar, geleneksel finansal araçlara alternatif bir yapı sunarak, ekonomik sistemlerin dönüşümünde kritik bir rol oynamaktadır.

3. KRİPTO PARA İLE KARA PARA AKLAMA VE TERÖRÜN FİNASMANI

3.1. Para Aklama (Kara Para) Tanımı

Para aklama, yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin yasal bir nitelik kazandırılarak meşru ekonomik sistem içerisine dâhil edilmesini ifade eder. Bu süreç, suç gelirlerinin kaynağını gizlemek ve bunları ekonomik sistemde görünmez hale getirmek amacıyla gerçekleştirilen karmaşık işlemler bütünüdür (Kaptangil, 2003, s. 11). Para aklama, organize suç örgütleri, terör finansmanı, uyuşturucu ticareti, yolsuzluk ve diğer yasa dışı faaliyetlerin sürdürülebilirliğinde kritik bir rol oynar.

Bu süreç genellikle birbirini takip eden üç temel aşamada gerçekleştirilir: Yerleştirme (placement), gizleme (layering) ve entegrasyon (integration). Ancak, para aklama faaliyetlerinin doğası gereği bu aşamalar birbiriyle iç içe geçmiş ve karmaşık bir yapı sergileyebilir.

3.1.1. Yerleştirme (Placement): İlk Aşama

Yerleştirme, yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin yasal finansal sisteme dâhil edildiği ilk aşamadır. Bu süreçte, suç gelirleri nakit ya da değerli varlıklar şeklinde finansal kurumlara yatırılarak izlenmesi güç bir duruma getirilir. Bu aşama, genellikle aşağıdaki yöntemlerle gerçekleştirilir:

- Nakit Para Yatırma: Suç gelirlerinin doğrudan banka hesaplarına yatırılması.
- Şirketler Aracılığıyla Yatırım: Suç gelirlerinin yasal bir şirket aracılığıyla yasal ekonomiye aktarılması.
- Değerli Varlıklar Satın Alma: Altın, mücevher ve sanat eserleri gibi taşınabilir varlıkların edinilmesi (Aydın ve Yılmaz, 2014, s. 457).

Bu aşama, finansal işlemlerin yüksek hacmi ve sıklığı nedeniyle denetim otoritelerinin dikkatini çekme potansiyeli taşır.

3.1.2. Gizleme (Layering): Kaynak Gizliliği

Gizleme aşaması, suç gelirlerinin kaynağını tespit etmeyi zorlaştırmak amacıyla bir dizi karmaşık finansal işlemin gerçekleştirildiği aşamadır. Bu süreç, yerleştirilen paranın farklı hesaplara transfer edilmesi, sahte işlemler yapılması ve uluslararası transferler gibi yöntemleri içermektedir.

- Hesaplar Arası Transferler: Farklı ülkelerdeki finansal hesaplar arasında para hareketleri.
- Karmaşık Şirket Yapıları: Paravan şirketler ve offshore hesaplar aracılığıyla işlemler.
- Sanal Para Kullanımı: Kripto para birimlerinin suç gelirlerini gizleme amacıyla kullanımı (Ergül, 1999, s. 183).

Gizleme aşamasındaki faaliyetler, finansal işlemlerin izlenebilirliğini en aza indirmeyi ve denetim otoritelerinin erişimini zorlaştırmayı amaçlamaktadır.

3.1.3. Entegrasyon (Integration): Yasal Ekonomiye Dönüşüm

Entegrasyon aşaması, suç gelirlerinin görünürde yasal bir kaynaktan elde edildiği izlenimi yaratılarak meşru ekonomiye dâhil edilmesi sürecidir. Bu aşamada gerçekleştirilen işlemler şunlardır (Başak, 2003):

- Emlak Yatırımı: Suç gelirlerinin taşınmaz alım-satımı yoluyla yasal sisteme dâhil edilmesi.
- Lüks Harcamalar: Lüks otomobil, yat ve sanat eserleri gibi varlıkların edinimi.
- Yasal İşletmeler: Suç gelirlerinin yasal şirketlerde yatırım olarak kullanılması.

Entegrasyon aşaması, suç gelirlerinin yasal görünüm kazandığı ve ekonomik sisteme entegre olduğu son aşamadır.

Para Aklama Sürecindeki Diğer Stratejiler ve Yöntemler. Para aklama süreci, yukarıdaki temel aşamaların yanı sıra aşağıdaki ek yöntemleri de içerebilir:

- Örtbas Etme (Camouflage): Suç gelirlerinin kaynağını tamamen gizlemek için sahte belgeler, offshore hesaplar ve uluslararası para transferleri kullanılır.
- Havuzlama (Pooling): Farklı suç gelirlerinin bir araya getirilerek tek bir kaynak gibi görünmesi sağlanır.
- Karmaşıklık (Complexity): Karmaşık finansal yapılar ve işlemler yoluyla sürecin izlenmesi zorlaştırılır.
- Yasal Kaplama (Legal Cover): İşlemler yasal görünecek şekilde düzenlenir ve bu durum, denetim otoritelerinin şüphelenmesini zorlaştırır.

3.1.4. Uluslararası Boyut ve Yasal Çerçeve

Para aklama genellikle uluslararası bir boyut taşır. Suç gelirleri, farklı ülkelerin finansal sistemleri arasında transfer edilerek, offshore hesaplarda saklanır ve izlenmesi daha karmaşık hale getirilir. Bu durum, uluslararası iş birliği ve düzenlemelerin önemini artırmaktadır.

Uluslararası toplum, para aklamayı önlemek amacıyla çeşitli düzenlemeler ve denetim mekanizmaları oluşturmuştur. Bu kapsamda, bankalar ve finansal kurumlar müşterilerinin kimliklerini doğrulamak, şüpheli işlemleri raporlamak ve kara para aklama karşıtı politikalar uygulamak zorundadır (Kuzu ve Çelik, 2020, s. 604-610).

3.2. Kripto Para ile Kara Para Aklama

Kripto paralar aracılığıyla kara para aklama, dijital varlıkların anonimlik ve merkeziyetsizlik gibi özellikleri nedeniyle suç gelirlerini meşru göstermek, kaynağını gizlemek ve finansal izlerini tamamen ortadan kaldırmak amacıyla sıkça başvurulan bir yöntem olarak dikkat çekmektedir (Purusotham vd., 2020, s. 2). Kripto para birimleri, herhangi bir merkezi otoriteye bağlı olmayan, şifreleme teknolojileriyle korunan ve blockchain gibi dağıtık defter teknolojileri üzerinde işlem gören dijital varlıklar olarak tanımlanmaktadır. Bu özellikler, yasal finansal sistemlerin sıkı denetim mekanizmalarından kaçınmayı mümkün kılmakta ve kara para aklama için uygun bir platform sunmaktadır (Florea ve Nitu, 2020, s. 66). Aşağıda, kripto paralar kullanılarak gerçekleştirilen kara para aklama işlemlerinde yaygın olarak kullanılan yöntemler detaylı bir şekilde ele alınmıştır:

3.2.1. Karıştırıcılar (Mixers/Tumblers)

Kripto para karıştırıcıları, farklı kaynaklardan gelen kripto paraların bir havuzda toplanarak çeşitli adreslere yeniden dağıtılmasını sağlayan bir hizmet sunmaktadır. Bu işlem, dijital varlıkların kaynağını ve izini bulanıklaştırarak suç gelirlerinin meşrulaştırılmasını kolaylaştırır. Karıştırıcılar, genellikle kullanıcıların birden fazla anonim cüzdan adresi oluşturmaya ve bu adresler arasında rastgele para transferleri yapmasına olanak tanır. Sonuç olarak, bir kripto paranın orijinal kaynağını tespit etmek neredeyse imkânsız hale gelmektedir (Crawford ve Guan, 2020).

3.2.2. Anonim Kripto Paralar

Anonimlik odaklı olarak geliştirilen kripto para birimleri, kara para aklamayı kolaylaştıran bir diğer mekanizmadır. Örneğin, Monero, Zcash ve Dash gibi kripto paralar, blockchain üzerinde gerçekleştirilen işlemlerin detaylarını gizlemek için gelişmiş kriptografik protokoller kullanmaktadır. Bu teknolojiler, işlem gönderenin ve alıcının kimliklerini, ayrıca işlem miktarını tamamen anonim hale getirmektedir. Özellikle Monero gibi birimler, halka imzalar (ring signatures) ve gizli adresler (stealth addresses) kullanarak işlemlerin izlenebilirliğini neredeyse tamamen ortadan kaldırmaktadır. Bu durum, kara para aklama işlemlerini tespit etmeyi son derece zorlaştırmaktadır (Florea ve Nitu, 2020).

3.2.3. Eşler Arası Değişim (Peer-to-Peer Exchanges)

Eşler arası kripto para platformları, kullanıcılar arasında doğrudan işlem yapılmasına olanak tanımakta ve çoğu zaman kimlik doğrulama gerekliliklerini ya esnetmekte ya da tamamen devre dışı bırakmaktadır. Bu platformlar, özellikle Know Your Customer (KYC) ve Anti-Money Laundering (AML) politikalarını sıkı bir şekilde uygulamayan ülkelerde faaliyet gösteren borsalarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu durum, suç gelirlerinin kolayca kripto paralara dönüştürülmesine ve finansal izlerin silinmesine olanak sağlamaktadır (Crawford ve Guan, 2020).

3.2.4. Fiktif Kripto Para İşlemleri

Kara para aklama sürecinde sıkça kullanılan yöntemlerden biri de sahte kripto para işlemleridir. Bu yöntemde, suç gelirleri kripto para birimlerine dönüştürülmüş gibi gösterilerek dijital cüzdanlar arasında sahte işlemler gerçekleştirilir. Bu işlemler, suç gelirlerinin kaynağını gizlemek ve meşru bir görünüme kavuşturmak amacıyla tasarlanır. Özellikle blockchain üzerindeki halka açık kayıtların manipüle edilmesiyle suç gelirlerinin yasal bir zemine oturtulması hedeflenir (Florea ve Nitu, 2020).

3.2.5. Yurtdışı Kripto Para Borsaları

Daha az düzenlemeye tabi ve kimlik doğrulama gereksinimlerini düşük seviyede uygulayan yurtdışı kripto para borsaları, kara para aklama faaliyetleri için cazip bir seçenek sunmaktadır. Bazı ülkelerde faaliyet gösteren borsalar, yetersiz düzenleyici çerçeveleri nedeniyle suç gelirlerini kripto paralara dönüştürmek için kullanılabilir. Bu tür borsalar, aynı zamanda suçluların elde ettikleri varlıkları farklı borsalar arasında taşımaya ve izlerini tamamen silmesine olanak tanımaktadır. Bunun yanında, bu tür platformlar, suçluların yerel düzenlemelerden kaçınarak uluslararası düzeyde kara para aklama operasyonları gerçekleştirmesini kolaylaştırmaktadır (Crawford ve Guan, 2020).

3.3. Kripto Para ile Terörün Finansmanı

Terörün finansmanı, terör örgütlerinin faaliyetlerini sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu mali kaynakların temin edilmesi, transferi ve kullanımı süreçlerini ifade etmektedir. Bu süreçler, terör örgütlerinin saldırılar düzenlemesi, silah tedariki, propaganda faaliyetleri yürütmesi ve örgüt üyelerine ekonomik destek sağlaması gibi kritik operasyonlarının temelini oluşturmaktadır (Schmid, 2023, s. 4). Terörün finansmanı, bu kaynakların elde edilmesi ve yönetilmesinde çok yönlü ve karmaşık yöntemler içermektedir (FATF, 2014).

3.3.1. Terörün Finansmanında Kullanılan Yöntemler

Terör örgütleri genellikle yasa dışı faaliyetlerden sağladıkları gelirlerle finansman sağlamaktadır. Bu faaliyetler, uyuşturucu kaçakçılığı, silah ve mühimmat ticareti, insan kaçakçılığı, kara para aklama, gasp, hırsızlık, sahte belge ve kimlik üretimi, tefecilik ile yasa dışı bahis ve kumar faaliyetleri gibi çeşitli suç eylemlerini kapsamaktadır. Bunun yanı sıra, terör örgütleri bağışlar, şantaj, haraç, fidye ve diğer yasadışı yöntemlerle de mali kaynaklarını çeşitlendirmektedir (Üstün, 2008, s. 21).

Örgütlerin finansman stratejileri arasında şu başlıca yöntemler öne çıkmaktadır (Aykın ve Sözman, 2009; Duru vd., 2017):

1. Yasa Dışı Faaliyetlerden Gelir Elde Etme: Uyuşturucu ve insan kaçakçılığı, kara para aklama ve gasp gibi yöntemlerle büyük miktarda mali kaynak sağlanmaktadır.
2. Bağışlar: Terör örgütleri, sempatanlardan veya belirli ülkelere gelen mali yardımları kullanmaktadır.
3. Şantaj ve Haraç: Örgütler, kontrol ettikleri bölgelerde işletmelerden veya bireylerden "koruma" adı altında zorla haraç toplamaktadır.
4. Fidye: İnsan kaçırma eylemleriyle fidye talepleri, örgütlerin önemli bir gelir kaynağıdır (Öcal ve Atasever, 2021, s. 47).
5. İnsan Ticareti: İnsanların zorla çalıştırılması, cinsel sömürü veya diğer ticari amaçlarla kullanılması yoluyla gelir elde edilmektedir.
6. Hukuka Aykırı İşletmeler: Sahte şirketler veya hayali ticari faaliyetler aracılığıyla kara para aklama süreçleri yürütülmektedir (Alptekin, 2018).

Kripto paralar, anonimlik ve merkezi olmayan yapıları nedeniyle son yıllarda terör örgütleri tarafından finansman sağlama amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bu dijital varlıkların özellikleri, terörün finansmanında kullanılan geleneksel yöntemlere kıyasla bazı avantajlar sunmaktadır. Ancak, aynı zamanda bu kullanım türleri, ulusal ve uluslararası düzeyde finansal düzenleyiciler için yeni zorluklar yaratmaktadır.

3.3.2. Kripto Paraların Terörün Finansmanında Kullanılmasının Temel Yolları

3.3.2.1. Anonimlik ve İzlenebilirliğin Azaltılması

Bitcoin gibi bazı kripto para birimleri, işlemlerin bir blockchain üzerine kaydedilmesine rağmen, kullanıcı kimlikleri genellikle gizlidir. Monero ve Zcash gibi gizlilik odaklı kripto paralar ise işlemleri tamamen anonim hale getirebilir. Bu durum, terör örgütlerinin fon toplama ve transfer etme süreçlerinde izlenmeyi zorlaştırır.

3.3.2.2. *Bağış ve Kitle Fonlaması*

Terör örgütleri, kripto paraları kullanarak internet üzerinden sempatizanlardan bağış toplayabilir. Bu tür bağışlar genellikle sosyal medya, forumlar veya karanlık ağ (dark web) aracılığıyla organize edilir. Blockchain tabanlı transferlerin uluslararası sınır tanımaması, bağışların kolayca toplanmasını sağlar.

3.3.2.3. *Karanlık Ağ Ticareti*

Karanlık ağda yapılan yasa dışı ticaret, kripto paraların kullanıldığı önemli bir platformdur. Terör örgütleri burada silah, sahte kimlik, uyuşturucu gibi ürünleri satın alarak operasyonlarını finanse edebilir.

3.3.2.4. *Fidye Yazılımları (Ransomware)*

Terör örgütleri, fidye yazılım saldırıları düzenleyerek bilgisayar sistemlerini kilitler ve sistemi yeniden açmak için kripto para üzerinden fidye talep eder. Bu yöntem, örgütlere doğrudan gelir sağlamaktadır.

3.4. **Kara Para Aklama**

Kripto paralar, geleneksel finansal sistemlerin dışında faaliyet gösterdiği için kara para aklama süreçlerinde etkili bir araç olarak kullanılabilir. Özellikle, birçok kripto borsasının yeterli denetim mekanizmalarına sahip olmaması, terör örgütlerinin yasa dışı yollarla elde ettikleri gelirleri yasal hale getirmesine olanak tanır.

3.4.1. *Varlıkların Mobilitesi ve Güvenliği:*

Kripto paralar, fiziksel varlıklara ihtiyaç duymadan saklanabilir ve transfer edilebilir. Bu durum, terör örgütlerinin finansman kaynaklarını güvenli bir şekilde depolamasına ve risk olmadan uluslararası transfer yapmasına olanak tanır.

Kripto Paraların Terör Finansmanında Kullanılmasının Örnekleri

1. **İŞİD (ISIS):**
İŞİD, kripto paraları kullanarak bağış toplama faaliyetlerinde bulunmuş, özellikle gizlilik odaklı kripto para birimlerini tercih etmiştir. Örgütün sempatizanlarına yönelik internet kampanyalarında, kripto para adreslerini paylaşarak destek talep ettiği görülmüştür (Turan ve Demircan, 2021, s. 171).
2. **Karanlık Ağdan Silah ve Ekipman Alımı:**
Bazı terör örgütlerinin, dark web üzerinden silah ve patlayıcı temin ettiği ve bu işlemleri kripto paralarla gerçekleştirdiği bilinmektedir (Hernandez, 2013, s. 45).

3.5. **Kripto Para ile Terörün Finansmanının Önlenmesi ile İlgili Alınan Önlemler**

Terörizmin finansmanını engellemek amacıyla uluslararası toplum ve hükümetler hem ulusal hem de uluslararası düzeyde çok yönlü ve kapsamlı stratejiler geliştirmektedir. Bu stratejiler arasında, öncelikli olarak terörizmin finansmanını suç sayan yasal düzenlemelerin yürürlüğe konulması ve bu düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanması yer almaktadır. Bununla birlikte, finansal istihbarat birimlerinin kapasitesinin artırılması, mali sistemlerin şeffaflığının sağlanması ve şüpheli finansal işlemlerin tespitine yönelik teknolojik altyapının güçlendirilmesi önem arz etmektedir (Gürel, 2015, s. 16).

Uluslararası para transferlerinin izlenmesi, özellikle terör örgütlerine dolaylı veya doğrudan mali kaynak sağlayabilecek finansal akışların önlenmesi bakımından kritik bir önlem olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, terör örgütlerine finansal destek sağlayan kişi, kuruluş ve ağların belirlenmesi ve bu aktörlere yönelik ekonomik yaptırımların uygulanması, finansman kanallarının kesilmesi açısından önemli bir mekanizmadır.

Bu önlemlerin etkinliği, yalnızca ulusal düzeyde alınan tedbirlerle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda devletler arası güçlü bir uluslararası iş birliğini ve bilgi paylaşımını zorunlu kılmaktadır. Uluslararası organizasyonlar, örneğin Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve FATF (Mali Eylem Görev Gücü), devletler arası koordinasyonu sağlamak, standartlar belirlemek ve uygulamaları denetlemek açısından merkezi bir rol üstlenmektedir. Bu çabalar, yalnızca hukuki ve finansal boyutlarla sınırlı kalmayarak, küresel güvenlik politikalarının etkin bir şekilde uygulanmasını da gerektirmektedir (Arıkan, 2021, s. 27-28).

Kripto paralar, terör örgütleri ve diğer suç örgütleri gibi, kötü niyetli kişiler veya gruplar tarafından potansiyel olarak kötüye kullanılabilir. Kripto para birimleri, anonimlik ve kolaylık sağlama potansiyeline sahiptir bu da terör örgütlerinin finansal faaliyetlerini gizlemelerine ve izlenmesini zorlaştırmalarına yardımcı olabilir. Ancak, kripto para sektörü düzenlemelerle giderek daha fazla denetime tabi tutulmaktadır ve bu da terörün finansmanını önlemek için alınan tedbirler arasındadır. Birçok ülke kripto para borsaları ve hizmet sağlayıcıları üzerinde düzenlemeler getirerek kimlik doğrulama, müşteri kontrolleri ve şüpheli işlemlerin raporlanması gibi, önlemler almaktadır (BM Sözleşmesi, 2001).

Uluslararası Finansal Eylem Görev Gücü (FATF), terörün finansmanını önlemek için uluslararası standartlar ve tavsiyeler belirlemiştir. Bu standartlar, kripto para işletmelerinin anti- para aklama (AML) ve müşterinizi tanıyın (KYC) politikalarını uygulamalarını ve şüpheli işlemleri raporlamalarını gerektirir.

Ayrıca kripto para izleme şirketleri ve finansal istihbarat birimleri, blok zincir analizi ve diğer teknolojileri kullanarak kripto para işlemlerini izlemekte ve terör örgütlerinin finansal faaliyetlerini tespit etmeye çalışmaktadır. Bu şekilde, kripto para birimleri üzerinden gerçekleştirilen şüpheli işlemler daha etkin bir şekilde tespit edilebilir.

Terör örgütleri, kripto paraların sunduğu bazı avantajları kullanarak finansman sağlayabilirler. Bunlar arasında anonimlik, hızlı transferler, uluslararası sınırların ötesinde işlem yapabilme yeteneği ve düşük işlem maliyetleri sayılabilir. Bu faktörler terör örgütlerinin geleneksel finansal sistemlerde izlenebilirlik ve denetim riskleriyle karşılaşmadan fonlarını transfer etmelerine yardımcı olabilir.

Terör örgütleri kripto para birimlerini kullanarak finansal faaliyetlerini gizlemek, para transferlerini izlemeyi zorlaştırmak ve yaptırımlardan kaçınmak amacıyla çeşitli yöntemler kullanabilirler. Örneğin terör örgütleri, birden fazla cüzdan veya kripto para borsası kullanarak fonları parçalayabilir, karıştırıcı hizmetlerden geçirebilir veya anonimlik sağlayan gizlilik odaklı kripto paraları tercih edebilir. Ancak, önemli bir nokta, kripto paraların tamamen anonim olmadığıdır. Kripto para işlemleri, blok zincir teknolojisi sayesinde izlenebilir ve analiz edilebilir. Bu, kripto para izleme şirketlerinin ve finansal istihbarat birimlerinin terör örgütlerinin kripto para işlemlerini izleme ve tespit etme yeteneğini artırdığı anlamına gelir. Ayrıca kripto para sektörü giderek daha fazla düzenlenmektedir. Birçok ülke, kripto para borsalarını ve hizmet sağlayıcılarını denetlemek ve terörün finansmanını önlemek için düzenlemeler getirmektedir. Bu düzenlemeler kimlik doğrulama, müşteri kontrolleri, şüpheli işlemlerin raporlanması ve AML/KYC politikalarının uygulanmasını içermektedir.

Uluslararası düzeyde Finansal Eylem Görev Gücü (FATF) gibi, kuruluşlar, kripto paraların terörün finansmanı ve para aklama gibi, suçlarla ilişkili risklerini ele almak için standartlar ve tavsiyeler yayınlamaktadır. Bu standartlar ülkelerin kripto para sektörünü düzenlemelerini ve terörün finansmanını önlemek için etkin önlemler almasını teşvik etmektedir.

Kripto paraların terör örgütleri tarafından finansman için kullanımı konusunda örnekler ve istatistikler vermek mümkün değildir. Çünkü terör örgütlerinin finansman kaynakları ve yöntemleri genellikle gizli ve değişkendir. Ancak, terör örgütlerinin kripto paraları kötüye kullanma potansiyeli vardır. Ayrıca kripto para izleme şirketleri ve finansal istihbarat birimleri, kripto para işlemlerini analiz etmek ve terör örgütlerinin finansal faaliyetlerini izlemek için gelişmiş teknolojileri kullanmaktadır. Blok zincir analizi, adres taramaları ve diğer araçlar, şüpheli aktiviteleri tespit etmek ve ilgili mercilere bildirmek için kullanılır.

Terörün Finansmanını Önleyici Yasal Düzenlemeler

Terörün finansmanı ile mücadele etmek, sürekli bir çaba gerektiren ve çok taraflı bir yaklaşım gerektiren bir konudur. Uluslararası toplum ve finansal kurumlar, terör örgütlerinin kripto paraları finansman amacıyla kötüye kullanma olasılığını azaltmak için çalışmaktadır. Ancak, tamamen riskin ortadan kalkması için sürekli olarak yeni önlemler ve teknolojiler geliştirilmektedir (Doğan ve Yıldız, 2021, s. 398).

Terör örgütlerinin kripto paraları finansman için nasıl kullandığına ilişkin somut veriler ve istatistikler sınırlıdır çünkü bu tür faaliyetler genellikle gizli ve izlenmesi zor olabilir. Ancak, aşağıda bazı yaygın yöntemleri bulunan genel olarak bilinen bazı kullanım senaryoları vardır.

Kripto para bağışları: Terör örgütleri kripto para bağışları yoluyla fon toplayabilir. Bu durumda terör örgütleri, hedeflerine bağış yapmak isteyen kişilerden veya gruplardan kripto para alabilir.

Kripto para borsaları: Terör örgütleri kripto para birimlerini satın almak veya satmak için kripto para borsalarını kullanabilir. Bu şekilde, terör örgütleri fonlarını gizleyebilir veya farklı kripto para birimlerine dönüştürebilir.

Anonimlik odaklı kripto paralar: Bazı kripto para birimleri işlemleri daha da gizli hale getiren ek güvenlik ve gizlilik özellikleri sunar. Terör örgütleri bu tür anonimlik odaklı kripto paraları kullanarak işlemlerini daha zor izlenebilir hale getirebilir.

Karıştırıcılar ve gizlilik araçları: Terör örgütleri kripto para işlemlerini daha da karıştırmak ve izlenebilirliği zorlaştırmak için karıştırıcı hizmetler ve gizlilik araçlarından faydalanabilir.

Kripto para madenciliği: Terör örgütleri kripto para madenciliği faaliyetleriyle gelir elde edebilir. Madencilik faaliyetleri, terör örgütlerine kripto para birimi sağlama ve gelir elde etme imkânı sunabilir.

Birleşmiş Milletler Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme ‘Türkiye bu Sözleşme’yi 27. 09. 2001 tarihinde imzalamış, Sözleşme’nin onaylanması 10. 01. 2002 tarihli ve 4738 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. Bu Kanun, 01. 04. 2002 tarihli ve 24713 sayılı Resmî Gazete ‘de yayımlanmıştır’.

4. SONUÇ

Terör örgütleri, faaliyetlerini sürdürebilmek ve operasyonel kapasitelerini artırabilmek amacıyla finansman sağlama ve bu kaynakları etkin bir şekilde kullanma stratejileri geliştirme gerekliliği içindedir. Bu bağlamda, örgütler finansal kaynaklarını hem meşru hem de yasa dışı yollardan temin etmektedir. Meşru finansman kaynakları arasında yatırımlar, devlet destekleri ve bireysel ya da kurumsal bağışlar yer almakta; yasa dışı kaynaklar ise gasp, uyuşturucu ticareti, silah ve insan kaçakçılığı gibi faaliyetlerden elde edilmektedir.

Bu finansal kaynaklar, örgütlerin operasyonel gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla belirli bölgelere ve örgüt üyelerine transfer edilmektedir. Geleneksel olarak bu transferler, nakit taşıyan kuryeler, gayri resmi finansal transfer sistemleri ve resmi bankacılık kanalları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Ancak bu yöntemler, operasyonel hacim ve güvenlik açısından önemli riskler barındırmaktadır.

11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen terör saldırıları ve DEAŞ’ın küresel ölçekte gerçekleştirdiği eylemlerin ardından, uluslararası düzeyde terör finansmanına yönelik denetimler sıkılaştırılmış ve bankacılık sektörüne ilişkin düzenlemeler artırılmıştır. Bu gelişmeler, terör örgütlerinin resmi finansal kanalları kullanmasını büyük ölçüde zorlaştırmıştır. Yoğunlaşan finansal denetimler ve şüpheli işlemlerin daha etkin bir şekilde tespit edilmesi, örgütlerin geleneksel yöntemlerle finansal hareketlerini sürdürme kapasitelerini sınırlamıştır.

Bu durum, terör örgütlerinin finansman stratejilerinde değişimlere yol açmış ve yasa dışı faaliyetlerin yanı sıra dijital finansal araçların kullanımına dayalı yeni yöntemlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla, terör finansmanı ile mücadele politikalarının dinamik bir yapıya sahip olması ve sürekli güncellenmesi gerekliliği, bu alandaki akademik ve pratik çalışmaların önemini artırmaktadır.

Son yıllarda, terör örgütleri geleneksel yöntemler yerine modern ve dijital alternatiflere yönelmiştir. Özellikle kripto paralar, anonimlik ve merkezizsizlik özellikleri nedeniyle terör örgütleri açısından cazip bir finansman aracı olarak değerlendirilmektedir. Dijital varlıklar, büyük hacimli işlemleri izlenmesi zor hale getirirken, ulusal ve uluslararası düzenleyici mekanizmaları atlatma imkânı sunmaktadır. Ancak, kripto paraların izlenebilirliği ve bazı platformlarda uygulanan sıkı kimlik doğrulama süreçleri, bu araçların kullanımını sınırlayan unsurlar arasında yer almaktadır.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda, Türkiye’de kripto paraların daha güvenli, etkili ve kapsayıcı bir şekilde benimsenmesi için şu öneriler sunulmaktadır:

Kripto paraların yasa dışı faaliyetlerde kullanılmasının önlenmesi, kullanıcı güveninin artırılması ve piyasa istikrarının sağlanması amacıyla kapsamlı bir düzenleyici çerçevenin oluşturulması gerekmektedir. Bu çerçevenin, uluslararası standartlara uygun şekilde tasarlanması büyük önem taşımaktadır. Özellikle blockchain teknolojisinin şeffaflık ve izlenebilirlik özelliklerinden yararlanarak, denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu düzenlemeler, piyasa aktörleri arasındaki güveni artırırken aynı zamanda yasa dışı işlemlerin tespitini kolaylaştırabilir.

Kripto paralara yönelik bilgi eksikliğini gidermek amacıyla, toplumun farklı kesimlerine hitap eden eğitim ve farkındalık programlarının geliştirilmesi gereklidir. Üniversitelerde blockchain teknolojisi ve kripto para ekosistemine ilişkin derslerin müfredata dahil edilmesi, genç nesillerin bu alanda bilinçlenmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca medya ve kamu kampanyaları aracılığıyla geniş kitlelere ulaşacak bilinçlendirme projeleri, bireylerin bu teknolojiyi güvenle ve etkin bir şekilde kullanmalarına destek olabilir.

Kripto paraların yaygınlaşmasıyla birlikte, finansal okuryazarlık seviyesinin artırılması da kritik bir öneme sahiptir. Bireylerin yatırım yapmadan önce riskleri anlamaları ve bilinçli kararlar alabilmeleri, bireysel ve toplumsal faydalar sağlayacaktır. Bankalar ve finansal kuruluşların, müşterilerine kripto paralar hakkında rehberlik hizmetleri sunması bu alandaki bilinç düzeyini artırabilir. Ayrıca, devlet destekli eğitim programları ile risk yönetimi ve güvenlik konularında farkındalık sağlanabilir.

Türkiye'nin dijital Türk lirası projesi, kripto paraların ulusal ekonomiye entegrasyonu açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu proje, Türkiye'nin blockchain teknolojisinden yararlanarak dijital finansal altyapısını güçlendirmesine olanak tanıyabilir. Ayrıca, blockchain tabanlı ödeme sistemlerinin geliştirilmesi, uluslararası ticarete rekabet gücünü artıracak yenilikçi çözümler sunabilir.

Kripto para piyasalarının küresel bir yapıya sahip olması, Türkiye'nin uluslararası iş birliklerini güçlendirmesini zorunlu kılmaktadır. Uluslararası düzenleyici standartlara uyum sağlanması, Türkiye'nin küresel piyasalardaki güvenilirliğini artıracaktır. Diğer ülkelerle ortak projeler geliştirilmesi, Türkiye'nin blockchain teknolojisi ve kripto para ekosisteminde bilgi birikimini artırmasına katkı sağlayabilir.

Kripto para piyasalarında artan dolandırıcılık vakalarına karşı, devlet ve özel sektör tarafından ortak güvenlik mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir. Kullanıcıların dolandırıcılık riskine karşı bilinçlendirilmesi ve platformların güvenliğinin artırılması, bu alandaki sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır. Ayrıca, güvenilir platformların teşvik edilmesi ve sertifikalandırılması dolandırıcılık faaliyetlerini sınırlayabilir.

Türkiye, kripto para projelerini ve blockchain girişimlerini destekleyerek bu alanda küresel bir merkez haline gelebilir. Hükümetin, yerli girişimlere vergi teşvikleri sağlaması ve blockchain projelerine yönelik yatırımları artırması, sektörel gelişimi hızlandırabilir. Bu tür stratejik yaklaşımlar, Türkiye'nin teknolojik ilerlemesini desteklerken, ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmasına da katkı sağlayacaktır.

Kripto paralar, Türkiye'nin ekonomik ve teknolojik kalkınma hedefleri doğrultusunda önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak bu fırsatların etkin bir şekilde değerlendirilebilmesi için düzenleyici çerçevelerin oluşturulması, farkındalık çalışmalarının artırılması ve uluslararası iş birliklerinin geliştirilmesi gereklidir. Türkiye'nin genç nüfusu ve dijital teknolojilere olan ilgisi, bu alandaki potansiyelini artıran unsurlar arasında yer almaktadır. Bu potansiyelin tam anlamıyla hayata geçirilebilmesi için stratejik ve dinamik politikaların uygulanması, risklerin etkin bir şekilde yönetilmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışma hem literatüre hem de politika yapımcıların karar alma süreçlerine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Türkiye'nin düzenleme ve inovasyon stratejileri, kripto paraların ulusal ve küresel ekonomideki rolünü belirlemede kritik bir etkiye sahip olacaktır.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma etik kurul izni gerektiren analizleri kapsamadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazar Katkıları: Yazar çalışmanın tümünü tek başına gerçekleştirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdış, M. (2001). *Para teorisi ve politikası*. No.1172, 1. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Alptekin, H. (2018). *Etnik terör ve terörle mücadele stratejileri: IRA, ETA, Tamil Kaplanları ve PKK* (Cilt 5). İstanbul: SETA Vakfı İktisadi İşletmesi.
- Aydın, S. ve Yılmaz, Y. (2014). *Yolsuzluk ve mali suçlar* (4. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Aykin, H. ve Sözen, H. (2009). *Terörün finansmanı*. Ankara: MASAK Yayın No: 12.
- Back, A. (2002). Hashcash-a denial of service counter-measure.
- Başak, R. (2003). *50 soruda kara para ve kara paranın aklanmasının önlenmesi*. İstanbul: İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Başkanlığı Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Genel Kurul (2001). *BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesi*, New York.
- Chaum, D. (1983). Blind signatures for untraceable payments. In *Advances in cryptology*. Boston: Springer.
- Chida, E., Mambo, M. ve Shizuya, H. (2001). Digital money—a survey. *Interdisciplinary Information Sciences*, 7(2), 135-165.
- Coşkun, K. ve Yıldırım, S. (2023). Paranın tarihsel serüven içerisindeki formları. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (25), 85-103.
- Çarkacıoğlu, A. (2016). Kripto para Bitcoin. SPK Araştırma Dairesi Araştırma Raporu.
- Doğan, H. (2018). İslam hukuku açısından kripto paralar ve blockchain şifreleme teknolojisi. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(2), 225-253.
- Doğan, B. ve Yıldız, A. (2021). Kara para aklama ile mücadelede uluslararası kuruluşların rolü. *The Journal of International Scientific Researches*, 6(3), 397-412.
- Ergül, E. (1999). *Kara paranın aklanmasının hukuki ve cezai boyutları*. Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları.
- FATF, (2014). *Guidance for a risk-based approach the banking sector*. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Risk-Based-Approach-Banking-Sector.pdf.coredownload.pdf>
- Fidan, M., Dilek, S. ve Esev, A. (2019). Düünden bugüne paranın tarihi ve Türkiye’de kâğıt para kullanımı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (18), 141-162.
- Florea, I. O. and Nitu, M. (2020). Money laundering through cryptocurrencies. *The Romanian Economic Journal*, 23(76), 66-71.
- Force, F. A. T. (2014). *Virtual currencies: Key definitions and potential AML/CFT risks*. FATF Report.
- Güdelci, E. (2020). UFRS kapsamında kripto para işlemlerinin muhasebeleştirilmesi: Kripto paralar gerçekten para mı?. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(2), 237-257.
- Güner, M. F. (2019). *Geçmişten günümüze finansal piyasalar*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Gürel, S. (2015). Terör ve terör örgütlerinin finans kaynakları. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 16.
- Arıkan, Han, A., N. İ. ve Konat, G. (2021). Türkiye’de ve dünyada sorunlu kripto para ticareti üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 83-89.
- Hernandez, J. (2013). Terrorism, drug trafficking, and the globalization of supply. *Perspectives on Terrorism*, 7(4), 41-61.
- Kaptangil, K. (2003). *Kayıtdışı ekonomi ve Türkiye*. (Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Bolu). <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Kesebir, M. ve Güneçler, B. (2019). Kripto para birimlerinin parlak geleceği. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 605-625.
- Kızılkaya, E. (2016). *Para teorisi ve para politikası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Kuzu, S. ve Çelik, İ. E. (2020). Bitcoin alternatif yatırım aracı ya da hedge enstrümanı olarak düşünülebilir mi?. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 603-613.
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. Upbit Investor Protection Center.
- Öcal, O. ve Atasever, B. (2021). Düzensiz göçün karanlık yüzü: Göçmen kaçakçılığı. *Kapadokya Akademik Bakış*, 5(1), 41-65.
- Özkan, K. M. (2018). *Bitcoin ve blockchain nedir? Ne değildir?*. <https://base.kamilmehmetozkan.com/2018/04/20/bitcoin-ve-blockchain-nedir-ne-degidir/>.
- Parasız, İ. (2009). *Para, banka ve finansal piyasalar*. Ankara: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Purusotham, S., Akcora, C. G., Gel, Y. R., Krawiec-Thayer, M. K. and Kantarcioglu, M. (2020). How to not get caught when you launder money on blockchain?. arXiv preprint arXiv:2010.15082, 2020.
- Schmid, A. P. (2023). Terör örgütlerinin finansman ihtiyacı. *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, 10(2), 4.
- Seyidoğlu, H. (1999). *Uluslararası iktisat: Teori, politika ve uygulama* (13. Baskı). İstanbul: Güzem Yayınları.
- Şenbayram, E. A. (2019). Paranın geldiği uç nokta: bitcoin. *Econharran*, 3(4), 72-92.
- Turan, D. ve Demircan, C. (2021). Kripto paralar ile terör ve diğer illegal aktivitelerin finansmanı. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 161-176.
- Uras, G. (2017). *Sanayileşecek büyüyecek n’oldu bize?*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Usta, A. (2018). *Paranın serüveni: Kripto paraların öncesi ve sonrası*. Bankalararası Kart Merkezi Genel Müdürlüğü (BKM). Erişim adresi: <https://www.bkm.com.tr/wpcontent/uploads/2018/06/PARANIN-SERÜVENİ-2.-BASKI.pdf> (Erişim Tarihi: 12.03.2019).
- Ünsal, E. M. (2018). *Makro iktisat*. Ankara: Murat Yayınları.
- Üstün, O. (2008). Karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede uluslararası girişimler ve araçlara toplu bakış. *Bankacılar Dergisi*, 65, 19-36. <https://crypto.com/price/tr> (E.T 08.02.2025)

